

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา มีมูลค่าการส่งออกสูงถึงกว่า 8,000 ล้านบาท มีโรงงานผลิตภายในประเทศกว่า 1,000 แห่ง เป็นอุตสาหกรรมที่อาศัยวัตถุดิบที่ผลิตภายในประเทศเป็นหลักซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตไปได้มาก และที่สำคัญอุตสาหกรรม ต้องอาศัยแรงงานจำนวนมากในขั้นตอนการผลิต ซึ่งเป็นการช่วยกระจายรายได้ไปสู่ชนบทได้เป็นอย่างดีโดยก่อให้เกิดการจ้างงานประมาณ 63,000 คน ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตรายสำคัญในภูมิภาคอาเซียนดังนั้นอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาจึงถือว่ามีความสำคัญในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ประกอบการ ทั้งในระดับโรงงานและระดับครัวเรือนเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและสมการการผลิต แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง เป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต มีการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

เครื่องปั้นดินเผาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานมีการผลิตมานานนับพันปี สามารถผลิตได้ทุกภาคของประเทศไทย เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตได้ง่ายใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักในการผลิต โดยลักษณะการผลิตของแต่ละภาคจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันเช่น โดยเฉพาะเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะการผลิตมาเป็นเวลานานและมีลักษณะลวดลายและรูปแบบที่สะท้อนเอกลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงสำหรับงานวิจัยนี้มีแนวคิดที่จะศึกษาบริบทการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี โดยเน้นไปที่เครื่องปั้นดินเผาประเภทสิ่งของเครื่องใช้ และของที่ระลึก ซึ่งมีการผลิตเป็นจำนวนมากที่สุด เพื่อศึกษาและจัดการความรู้เกี่ยวกับวงจรการผลิตทั้งหมด จากนั้นศึกษาและพัฒนาารูปแบบของวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด โดยพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ การพัฒนาส่วนผสมการพัฒนาวัตถุดิบให้มีความเบาและ หลังจากนั้นนำองค์ความรู้มาสร้างเป็นบทเรียนวิทยาศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและสร้างองค์รู้ตลอดทั้งการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงให้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการดำเนินงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป โดยขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ

1. ศึกษาบริบท แนวคิด หลักการ หลักฐานทางภูมิปัญญาตลอดจนการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาวัตถุดิบที่ใช้ในการการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกจากแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

2. สร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกจากแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

3. การถ่ายทอดงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่ชุมชนที่ผลิต และอุตสาหกรรมจังหวัด

สำหรับแนวคิดหลักในการวิจัยจะใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงคือทำการวิจัยโดยศึกษาการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนที่มีอยู่มาพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท แนวคิด หลักการ หลักฐานทางภูมิปัญญาตลอดจนการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อพัฒนาส่วนผสมของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงให้ผลิตภัณฑ์มีความเบาและแข็งแรง

3. เพื่อสร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

4. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาและเผยแพร่สู่กลุ่มผู้ผลิต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาบริบท แนวคิด หลักการ หลักฐานทางภูมิปัญญาตลอดจนการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

2. พัฒนาส่วนผสมของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความเบาและแข็งแรง

3. สร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ฐานข้อมูลบริบท แนวคิด หลักการ หลักฐานทางภูมิปัญญาตลอดจนการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี

2. ได้บทเรียนวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของที่ระลึกในแหล่งผลิตบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี